

GREVLINGEN

Medlemsblad for Naturvernforbundet i Oslo og Akershus

Grøntplanen for Oslo

BESTILL MARKAKALENDEREN FOR 2010 – SE SISTE SIDE

NATURVERNFORBUNDET
I OSLO OG AKERSHUS (NOA)

Det er viljen som det gjelder

Det er viljen som det gjelder, viljen frigjør eller feller, sier dikteren. Som representant for Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) tillot jeg meg å minne Landsmøte for Naturvernforbundet om disse ord i Bergen i august d.å. Settingen var at alle talere, også representanter for de politiske partier, hadde understreket troen på at verden kunne og måtte forandres i retning av en mer bærekraftig utvikling for naturen. Det ble sågar sterkt understreket at også Norge måtte omstille seg. Det syntes å være enighet om det. Et syn som også NOA deler.

Slik NOA ser det gjelder en slik omstilling også oss selv – Naturvernforbundet. Vi må ta inn over oss at vi – NOA og Naturvernforbundet sentralt – ikke i tilstrekkelig grad har fått gjennomslag for vårt formål: "Å verne naturen og sikre livsmiljøer slik at menneskelig virksomhet ikke overskrider tålegrenser i naturen". Vår påvirkningsevne er åpenbart for

dårlig, selv om vi er en synlig organisasjon. Vi må prøve noe nytt.

Slik det er i dag bruker Naturvernforbundet sentralt i Oslo alle tilskudd av offentlige midler som i 2008 var på nær 21 millioner kroner pluss mer enn halvparten av medlemskontingenten på drøye fire millioner kroner. Noe som innebærer at 19 fylkeslag og alle lokallag må greie seg med mindre enn to millioner kroner på deling. Slik kan det ikke fortsette.

NOA fremmet derfor et forslag på landsmøtet om å snu utviklingen fra en sterkt sentralisert organisasjon mot en demokratisk desentralisert og ikke minst landsomfattende organisasjon med sterke lokal og fylkeslag. Vi ga uttrykk for at vi trodde at nøkkelen til økt oppslutning og dermed økt gjennomslagskraft lå i evnen til å mobilisere hele landet, og da må vi bety noe for folk der de bor. Men nei slik var det ikke. Forsamlingens flertall mente at fylkes-

og lokallagene ikke kunne klare seg uten støtte fra et stort sekretariat i Oslo.

I vår evaluering av årsmøtet tilrådte vi til dels store demokratiske endringer så som, større plass for en aktiv rolle for delegatene og mindre plass for politiske gjester, mindre innslag av sekretariatet i møteledelse etc. og større plass for tillitsvalgte, god plass til en generell diskusjon – "politisk verksted" – om naturvern og mindre plass for enkeltsaker, mindre registrering av sentralstyret, større innflytelse av medlemmene. Kort sagt mer demokrati.

NOAs delegasjon var aktiv og reiste viktige spørsmålsstillinger for Naturvernforbundets gjennomslagskraft og fremtid – her i motsetning til synlighet. Om det hjelper? Det vil vise seg om fylkeslagene tør å aksle utfordringen. For: Det er viljen som det gjelder, viljen frigjør eller feller.

Knut Frigaard, styreleder i NOA

GREVLINGEN

Medlemsblad for Naturvernforbundet i Oslo og Akershus
Maridalsveien 120, 0461 Oslo
Telefon 22 38 35 20 noa@noa.no www.noa.no
Bankgiro 1280.05.02347

Redaktør: Frithjof Funder, tlf. 22 21 14 71, e-post: hfunder@online.no
Redaksjonsassistent: Tom Ekeli, tlf. 47 40 01 81, e-post: tomekeli@online.no
Redaksjonen avsluttet 18. oktober 2009.

Forsidebildet viser kastanjetrærne i Bygdøy allé sett fra en balkong i 4. etasje.
Foto: Frithjof Funder

© Naturvernforbundet i Oslo og Akershus 2009

All tekst i artiklene kan fritt gjengis med referanse til Naturvernforbundet i Oslo og Akershus' kvartalsskrift Grevlingen, årgang, nummer, artikkelforfatter og artikkel.
Fotografiene skal kun kunne gjengis etter innhentet tillatelse av fotograf og Grevlingens redaksjon.

Trykk: Grefslie Trykkeri Opplag: 5.100
ISSN 0803-6357

Grevlingen blir trykket på resirkulert papir. Produktet du nå holder i hånden er dermed så miljøvennlig vi kan klare å lage det.

Innhold

- Nytt fra Vøienvolden
- Frønsvollen
- NOA retter blikket mot byen
- Grøntplan for Oslo
- Om Oslos grønne lunger
- Skogbruksforskriftene skal revideres
- NOA med verneforslag etter Markaloven
- En forsinket revolusjon
- Plattform for NOAs arbeid med samferdsel og areal
- Turveier og turbarrierer i Bærum
- Befaring i Tryvannsåsen
- Jørgen Stubbesitter
- Sett og sakset
- Bokspalten

NOA søker web-redaktør

NOAs hjemmeside, www.noa.no, er preget av manglende oppdatering og videreutvikling. Det finnes mengder av godt naturvernstoff, gode argumenter og informasjon som er viktig for de sakene vi driver med. Hjemmesiden består av nyheter og informasjon ut til medlemmer og verden for øvrig og arkivstoff, artikler og annen informasjon som er en bank for organisasjonen og for andre natur- og miljøinteresserte. I tillegg kan man tenke seg at hjemmesiden også blir et møtested og en arbeidsplattform for organisasjonens liv og virke. Skal dette bli virkelighet må NOA ha fatt i en eller flere personer som kan tenke seg å gjøre www.noa.no til sin fremste hobby for en stund, og bli med på videre oppbygging og utvikling av siden. Det er ikke så mye vi kan tilby av betaling, annet enn gleden av å skape noe, bidra til kampen for en bedre klode og være et livsviktig bindeledd for alle som bidrar til NOAs virksomhet. Med andre ord: En frivillig web-redaktør på lik linje med redaktøren av Grevlingen.

Tiltredelse: Snarest
Kontakt: Daglig leder på mobil 9522 6402 eller mail: gjermund@noa.no

Frønsvollen

Vi trenger stallvakter på Frønsvollen 21./22. nov. og 28./29. nov.

Å være "stallvakt" innebærer å holde stallen åpen lørdag og søndag fra kl. 11 til kl. 15, varme i ovnen på kalde dager og ha varmt vann til toddy, te og kaffe. Om du er interessert, sender vi deg en mer detaljert beskrivelse av aktivitetene. Meld fra om du ønsker å tilbringe en høsthelg i Marka!

Vi ønsker også kontakt med medlemmer som ønsker å bidra til å holde Frønsstallen åpen i 2010 som matpakkekafé og informasjonssenter. Vi satser på tidsrommet fra mars til skoleferien og fra skoleferiens slutt til desember. Ta kontakt om du ønsker å være en del av profileringen av Frønsvollen!

Foto: Bjørn Faaleng

Frønsstallen for dagsseminar for bedrifter, foreninger og andre

Nå når Frønsstallen har fått skikkelig varme, vi har et allrom bak som er mulig å bruke til informasjon / utstilling, åpner mulighetene seg for organisasjoner, foreninger og andre til å gjennomføre møter, seminarer eller kurs. Vi arbeider med å få opp fremviser og lerret i disse dager. Det er også planlagt med en stor prosjektor. Vi har ikke internettgang. Det er behagelig plass til 15 i stallen.

Vellykket verving i Bærum

Foto: Terje Jacobsen

Medlem nr. 1000 Giert Nicolay Sverre i Naturvernforbundet i Bærum, mottar beviset fra leder Finn Otto Kvillum.

Løvenskiold anker

Av de mindre hyggelige nyheter for NOA i høst er at Løvenskiold anker dommen fra lagmannsretten. Det betyr enda mer arbeid for å få gjennomslag for at naturen og miljøets offentlighetslov, miljøinformasjonsloven, skal bli det den var ment å være. Vi er ikke bekymret for utfallet. Vi har vunnet frem foreløpig i tre instanser – nemnd, tingretten og lagmannsretten – med at vi har krav på å få utlevert den informasjon vi har bedt om, men det er ergerlig å bruke tid på sånt.

NOA har heldigvis fått dyktig juridisk hjelp fra egne rekker i advokat Nikolai Norman, så vi "står han nok av" som det heter i en annen landsdel.

NOA retter blikket mot byen

Et 20-talls personer deltok i en byvandring med tema rundt aktuelle problemstillinger i byutvikling og trafikk. Vandringen inngikk også i N&U bilfri by uke. Turen ble fremgende ledet av Bernt Bull, medlem av styret i NOA og tidligere kommunalpolitiker i Oslo.

Vandringen startet ved plassen utenfor Operaen hvor byens transporthistorie ble presentert, fra middelalderens havneanlegg til motorveisystemet i sørenden av byens sentrum, det som opprinnelig ble kalt grunnlinjen. Denne slutføres nå med Bjørvikatunnelen som åpnes til våren. Langs Akerselvas utløp med tidligere Nylands verksted og Paulsenkaia, kjent fra sangen om Akerselva ("Mellom Nyland og H.A.H.") og fulgte gangbrua over motorveiene over mot middelalder Oslo som gradvis fremstår som et kulturminne integrert i byen. Man fikk presentert dilemmaet: Hvor meget veikapasitet skal beholdes på overflaten når nye kommer under bakken. Skal man ha full reserveberedskap? Bull fortalte om Bispegata med trolleybuss og to felt til midt på 1960-tallet, og Nylandsveien som en vei langs Akerselva under jernbanesporene til Schweigaards gate. Det var den gangen privatbiltallet i Norge var på høyde med dagens antall snøscootere. Man fikk se parken som erstattet Loengbrua, en motorveibru fra 1960-tallet som skar brutalt inn mellom boliger og lasteramper for "de arbeidende godstog" som den gang tok med vogner til hver stasjon oppover banestrekningene. Dyrt og tidkrevende. Lastebilen er blitt konkurransedyktig på grunn av økt akseltrykk og bedre veier. Jernbanen går i hovedsak på samme anlegg som før krigen. Vandringen gikk forbi byens eldste helseinstitusjon, Oslo Hospital

fra 1537 og deretter opp Kjærlighetsstien gjennom "byskogen", til Ekebergrestuaranten. Skogen i Ekebergåsen var den første kommunen kjøpte for friluftsmål. Det var Kristiania Arbeidersamfund som reiste tanken, og finansrådmannen (borgermesteren), Evald Rygh, fremmet forslag og fikk vedtak i bystyret. Bull mente Evald Ryghs pionerinnsetts for etablering av friluftsområder i byen og dets omgivelser burde påaktes av friluftorganisasjonene. Ekebergskogen har en rekke forninner i form av graver, borger etc. Vi fikk se hvor gondolbanen fra Bjørvika er tenkt å lande. I dette området vil også skulpturene til Ringnes komme. Det er viktig at disse ikke plasseres slik at Ekebergskogen får et alminnelig parkpreg. Turen gikk deretter opp til friområdene på Ekeberg som ble kjøpt av Oslo kommune fra Ekeberg

gård på 1920-tallet. Vi fulgte den vestlige del til Svenskesletta, hvor kamper stod mellom svenske og norsk/danske tropper i 1567 under den nordiske syvårskrigen. Under den annen verdenskrig anla tyskerne en krigskirkegård her. Friluftetaten har nettopp drevet "arkeologi" i vegetasjonen og funnet fram gjengrodde trapper og hellelagte terrasser fra dette anlegget. I 1952 ble gravene flyttet til Alfaset.

Turen pekte på urbane kvaliteter og utfordringer knyttet til byrom, transportsystemer, både gods- og persontransport, sikring av friområder og tilgang til friområder.

Turen ga et vell av informasjon om byens historie og utvikling levende fortalt av Bernt Bull. NOA har fått en god start på sitt nye satsningsområde i form av politikerdebatten og nå sist denne vellykkede vandringen.

En stopp utenfor Oslo Hospital.

Foto: Gjermund Andersen

Grøntplan for Oslo

Da den omfattende grøntplanen for Oslo var ute til høring avga NOA en gjennomarbeidet uttalelse til Plan- og bygningsetaten 17. september. Daglig leder Gjermund Andersen har ført uttalelsen i pennen.

Denne planen er så vesentlig for vårt videre naturvernarbeid for Oslo by at vi gjengir her et utdrag av uttalelsen og oppfordrer alle til å lese hele forslaget på www.noa.no. Det er flott at det foreligger en slik plan nå, men NOA har gitt uttrykk for følgende kritiske bemerkninger:

En kommuneplan skal vise hvilke utfordringer kommunen står overfor i et langsiktig perspektiv og trekke opp kommunens langsiktige mål og strategier for den ønskede utvikling fremover. En nærmere beskrivelse av hvilke tiltak som kommunen vil iverksette for å oppnå målene gjøres i handlingsplaner og sektorplaner/kommunedelsplaner. Det innebærer at det koster lite å benytte honnrørord og sette seg store mål i planer hvis det ikke følges opp med konkrete tiltak i underliggende planer.

NOA ønsker at "Grøntplan for Oslo" og andre kommunale planer skal bidra gjennom konkrete tiltak til å sikre en bærekraftig byutvikling. Med dette mener vi en bystruktur som minimaliserer areal-, transport- og energibehov, og som ivaretar og styrker miljøkvaliteter som grøntstruktur og grønne lunger, gode møteplasser og reduserer støy og annen miljøbelastning samt styrker vekten på den estetiske og arkitektoniske utformingen av byen. Vi vil her særlig fremheve behovet for "byreparasjoner" i "the rurban

city" der kvaliteter i byrommet, som klart identifiserbare plassdannelser, siktlinjer i gateløpet og bruk av vegetasjon. I utformingen av byrommet utenfor den sentrale bykjerne har kvalitetskrav til det helhetlige byrom vært tatt lite hensyn til. NOA er glad for at Markaloven nå sikrer markagrensene og utviklingen av denne viktige delen av byen. Markagrensene og -loven er et viktig incitament til utvikling av en miljøvennlig, energi-, transport- og arealeffektiv by.

NOA ønsker at fjordens grønne verdier, på samme måte som Markas, skal gis en langsiktig beskyttelse av hensyn til kommende generasjoners behov for tilgang til rekreasjon.

NOA ønsker en langsiktig forpliktende planlegging for å binde sammen grøntstrukturen på nytt, sikring av tilstrekkelige offentlige grøntarealer i alle deler av byen, og at det gis en ju-

ridisk bindende beskyttelse av alle trær i byggesonen større enn 30 cm i brysthøydediameter, på linje med det mange europeiske byer har innført. NOA mener det er lovhjemmel i Planloven for å gi juridisk bindende regler mot felling av trær i byggesonen. Et slikt "speilvendingsprinsipp" er etter vår mening nødvendig, dersom Oslo skal opprettholde sitt grønne preg på lang sikt.

KONKLUSJON

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) slutter seg til de gode intensjonene i Grøntplanen, men etterlyser de konkrete tiltak som kan realisere dem. Slik det nå er, fremstår planen som lite forpliktende. Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) slutter seg for øvrig til detaljmerknader framkommet fra Oslo Byes Vel og Oslo og Om-land Friluftsråd.

GRØNT DIKT

En vakker natt

En vakker natt skal høsten jage dagen
en vakker natt med klippefaste stjerner.
Den natten stormer vinden gjennom skogen
den natten jager stormen gjennom trærne.
Og kastene er voldsomme og ville
men stjernene er stødige og milde.

Han hjemsøker sin jord i denne natt
hun er så vakker og han vemodig
han tar sin høstfeskledde Gaia fatt
og kaster fruktene og frø til jorden.

Jørgen Vogt

Om Oslos grønne lunger

Referat fra møtet 29. september 2009 ved Johs. Oraug

NOA leide et lokale som tok 30 personer, og det kom 33! Dette viser at vi hadde valgt riktig tema, lokale og dyktige innledere.

Professor Magne Bruun holdt et svært tankevekkende og interessant foredrag om den historiske utviklingen av Oslos grønne lunger. Det var kongemakt og krigsmakt som var de første som bygde parkanlegg i Oslo. Akershus festnings parker var den første sentrale parken i Kristiania og Carl Johan satte i stand Bygdøy Kongsgårds skoger til en parkskog med 10 km grusbelagte stier. Det var de visjonære politikerne i kombinasjon med dyktige fagfolk som sikret Ekebergåsen allerede i 1889, og som ervervet de store engmarkene på Ekebergsletta for idrett og friluftslivet noen tiår senere. Hagearkitekt Marius Røhne hadde vist sine ferdigheter da han tegnet Jubileumsutstillingen på Frogner i 1914, og i 1916 ble han parkdirektør i Kristiania. Han var hjernen bak forslaget om å sikre grønne arealer fra sentrum ut i bymarkene. Allerede i 1915 kom forslaget om å lage elvebreddene langs Akerselva til parkområder, byggingen ble igangsatt i 1917 allerede, men ikke før i 1989 ble dette en realitet. "Vi står på skuldrene til visjonære politikere og dyktige fagfolk. Dette forplikter de nye generasjoner til å sikre grønnstrukturen for byens innbyggere i årene framover", sa Magne Bruun.

Professor Ola Bettum tok fatt i dagens situasjon: En by som øker med 10.000 innbyggere pr. år, og transportprognoser som sier at trafikken vil øke med 30 prosent

innen et tiår! "Ingen politikere eller fagfolk vet egentlig hvordan dette vil la seg gjøre". Det eneste som er sikkert er at situasjonen krever våkne innbyggere og et tett samarbeid mellom lokale krefter, bydelspolitikere og fagfolk. "At politikerne er viktig viser Miljøplanen for Akerselva. Det var miljøvernminister Sidsel Rønbecks stahet som sikret både penger til plan og opparbeidelse. For henne var dette prosjektet hovedstadens nasjonalpark!" sa Ola Bettum.

Engasjerte innlegg fra salen viser at byen allerede har våkne innbyggere, som daglig engasjerer seg i forsvar av grøntområdene. Representanten fra bydel Bjerke anbefalte samarbeid med KUV (Kontaktutvalget for Velforeningene) og Oslo Elveforum. Sistnevnte deltok aktivt i debatten. Bernt Bull hevdet at den største trusselen mot de offentlige grønne arealene er at de er gratis – for bydelspolitikere som skal bygge eldreboliger og barnehager. Mens de private grøntområder koster store summer. Slik kan de grønne lungene smuldre bort, hvis vi ikke får et lovpålagt krav som tvinger politikerne til å kalkulere inn grøntområdene tomtepris.

Møtet var starten på en to års møteserie om våre nære grøntområder i Oslo og Akershus. NOA har ikke fasitsvarene, men ønsker å bygge opp et nettverk av arbeidsgrupper som kan finne løsningene sammen med politikere og fagfolk. Spørsmål og svar skal bli tydeligere etter hvert som vi nærmer oss kommunevalget i 2011.

Miljøkampen rykker nærmere i Nittedal

Onsdag 9. september sto det å lese i avisen Varingen: Nittedal kommune kan forvente tettere overvåking i alle miljøsaker. Torsdag ble Naturvernforbundet avdeling Nittedal stiftet.

Varingen skriver videre: Vi har et mylder av saker: Markagrensen, Berger skog, Varingskollen og ulike hysteområder står høyt på lista akkurat nå, men det er mye mer å ta tak i. Veibygging, kollektivtrafikk, skrottplasser, renere elv, vern av dyrket jord, kildesortering og luftfarten over bygda kom opp som forslag under stiftelsesmøtet, forteller leder Siri Faafeng.

Foto viser sekretær Ivar Christensen og leder Siri Faafeng. I interimsstyret sitter også Hugo Parr og Otto Fjøsne, mens Tom Kristoffersen og Ingar Brotnov er varamedlemmer.

Skogbruksforskriftene for Marka skal revideres

Av Gjermund Andersen

Som et resultat av arbeidet med Markaloven er det også varslet at Markaforskriftene etter Skogbruksloven skal revideres. NOA startet arbeidet med et innspill til denne revisjonen allerede for et år siden, og før sommeren i år hadde vi en større prosess i samarbeid med Friluftsrådet. Resultatet ble et forslag til endringer fra Friluftsrådet, på vegne av mange av medlemsorganisasjonene.

Forslagets hovedinnhold er regler som skal sikre betydelig større variasjon i skogen i Marka. Ikke bare mellom felter med skog av ulik alder, men inne i hver enkelt skogteig. Hensynet til friluftsliv og naturopplevelse skal gå foran hensynet til næringsutøvelse, slik Stortinget har sluttet seg til gjennom vedtaket av Markaloven.

NOA og de andre organisasjonene forslår følgende mål for skogbehandlingen: "... at skogens økologiske mangfold og funksjoner bevares, og at skogen skjøttes på måter som gjør den mest mulig attraktiv for friluftsliv og naturopplevelse. Dette innebærer at skogbehandlingen skal tilpasses forholdene på voksestedet og ta hensyn både biologiske og opplevelsesmessige verdier. Det skal primært tas sikte på å bygge opp fleraldrede skoger med mange grove trær. Der flatehogst tillates skal det bygges opp bestand med stor variasjon i skogens horisontale og vertikale struktur og med lengre omløpstider og en vesentlig større andel gammel skog enn i det vanlige skogbruket."

For å få dette til foreslås krav om strengere regler for hogstføring, om hva som skal stå igjen etter hogst. Tynning foreslås gjort søknadspiktig, for å styre formingen av den nye skogen i en mer opplevelsesrettet retning. Det foreslås også at det i spesielle

områder skal kunne pålegges sterkere grad av styring med aktiviteten, med sikte på å bygge opp en etterspurt skogtilstand i fremtiden: Ypperlig for å binde sammen verneområder, eventyrskoger og andre natur- og opplevelsesverdier til større og mer sammenhengende enheter.

Reglene for tømmertransport i terrenget er foreslått strammet inn for å få stoppet alle hjulporskader i terrenget. Kjøring i stiene foreslås forbudt.

For å få et bedre kjennskap til Markas natur- og opplevelsesverdier og en bredere medvirkning fra Markaorganisasjoner og Markabrukerne, foreslås plikt for skogeierne til å registrere og dokumentere slike verdier og gjøre all miljørelatert viten tilgjengelig for de som måtte ønske. Organisasjonene foreslås gjort til part i forvaltningssaker i Marka. Forslaget innebærer også at alle klagesaker vedr. skogbruk i Marka vil bli behandlet av Fylkesmannen i Oslo og Akershus, uansett hvor i Marka saken stammer fra.

Alle endringsforslagene er begrunnet med innføringen av Markaloven, endringer i andre lover eller politiske beslutninger som endrer rammevilkårene. NOA og de andre organisasjonene forventer nå å bli tatt med på råd om hvordan de nye forskriftene skal se ut. Følg med i senere utgaver av Grevlingen! Se hele vårt forslag på www.noa.no !

NOA med verneforslag etter Markaloven

av Gjermund Andersen

Noe av det viktigste, og prinsipielt helt nye med Markaloven er muligheten til å verne områder utelukkende fordi de er viktige for friluftsliv og naturopplevelse. Nå foreslår NOA de første verneplaner for eventyrskoger. 12 av de fineste områdene i Marka er plukket ut til denne prøvesaken. Områdene er tidligere registrert gjennom NOAs eventyrskogregistrering, og er gjennom sommeren og høsten underlagt ytterligere registrering. Nå føler

vi oss på trygg grunn: Dette er blant de viktigste områdene som må bevares av hensyn til friluftslivet i Marka, og innehar alle de kvalitetene som etterspørres i Markaloven.

Vår tanke med verneforslaget er at det er de områder og kvaliteter som holder på å gå tapt som må prioriteres. Med innføring av en fast Markagrense, er utbyggingstrusselen sterkt redusert, og vi kan konsentrere oss om områder med ekstra store kvaliteter

for naturopplevelse og friluftsliv. Da faller valget lett på de siste restene av naturlig skog, skog som ikke er overført til ensaldrede plantasjer. Disse skogene har NOA jaktet på i sju år allerede, så vi begynner å få oversikt over de viktigste områdene, og nå har vi plukket ut 12 for et pilotprosjekt etter den nye vernehjemmelen.

I disse områdene er det mulig å tilbringe dager og uker i spennende jakt på nye opplevelser og

gløtt av spennende, opprinnelig skog. I disse områdene finne vi skogen slik den var før flatehogstene og plantefeltene. Slik all skogen i Osломarka var, i friluftslivets barndom. Den gang det ikke fantes konflikter mellom friluftsliv og skogbruk. Her finner du skjulte kilder og tjern, omgitt av kronglefuru og skjortegran. Her er dramatik og vemod, spenning og idyll. Og her er det lettgått – den største forskjellen mellom den plantede industriskogen og eventyrskogene er at i "våre" skoger er det mer åpen, variert skog. Det er mange gamle, store trær, med plass mellom, både til turgåeren og til yngre trær og nye spireplanter. Trærne er av ulik alder, av ulik størrelse og står uregelmessig spredd utover, de danner forskjellige "rom" i skogen og bidrar således til en variasjon mellom lange og korte siktlinjer. I det hele tatt: Et mylder av ulike opplevelser. Greier du å legge fra deg bylivets uro og tar med deg svartkjelen inn i ett av disse områdene, kan vi love deg en ny og rik naturopplevelse, annerledes enn det vi tilbys til daglig.

Friluftsetaten i Oslo kommune har gjort en forbilledlig jobb i flerbruksplanen for kommuneskogene og satt av betydelige områder til administrativt vern, både av hensyn til naturmangfold og friluftsliv. Det er derfor ikke i kommuneskogene vi har satt inn støtet, men i de resterende 90 % av Marka. Ambisjonene var å ha et par forslag fra de forskjellige delmarkene, men kapasiteten til å dokumentere verdiene tillot bare 12 nå i første omgang – vi ville så gjerne komme i gang med å prøve ut det nye regelverket.

De 12 prioriterte områdene

Langvassbrenna (Jevnaker), Spålsberget (Ringerike), Kjerringkollen (Ringerike), Velohøgda (Ringerike), Hakklomana (Oslo), Kobberhaugen (kjerneområdet) (Oslo), Vindernhøgda (Oslo), Svartdalen (Oslo), Nordre Langvann – Griseputten (Nittedal og Oslo), Trollvann – Grefsenkollen (Oslo), Småvasslia – Verkensmosan – Blåfjell (Asker og Spikkestad) og Øskjevallsbrenna (Hole).

En hel rekke andre områder står i kø, så når vi får erfaring med saksbehandlingen av disse områdene, er det mange andre eventyrskoger som står for tur. I tillegg ønsker NOA å restaurere et par større, sammenhengende områder tilbake til fleralderskoger. Ikke fredning, men vern gjennom kvalitetsrettet skogbruk, ikke dagens bulkproduksjon.

Lang kamp mot seier

I 40 år har NOA og de andre Markaorganisasjonene arbeidet for vern av viktige områder i Marka med begrunnelsen at de betyr utrolig mye for ¼ av landets befolkning. Og like lenge er

vi blitt slått i hodet: Det finnes ikke hjemmel for å verne områder av hensyn til friluftsliv. Reservatvern er forbeholdt områder med stort biologisk mangfold.

Ikke et ord galt om viktigheten av å verne områder av hensyn til biologisk mangfold. Fordi vi ikke fikk lov å argumentere for vern i Marka av hensyn til friluftsliv, har vi selvsagt fremmet verneforslag for områder som også er biologisk viktige. De siste 15 årene har det reservatarealet økt fra nær null til rundt 5%. Og NOA har stått helt i spissen for å få dette til. Uten NOA hadde ikke bl.a. Spålen-Katnosa eller Skotjernfjell vært vernet på samme måte som i dag. Det har nyttet å kjempe.

Nå går kampen inn i en ny fase. I Marka er det nå friluftsliv og naturvern som skal gå foran næringsvirksomhet, og vi skal kunne verne områder av hensyn til friluftslivet og naturopplevelsene alene. Denne hjemmelen har vi argumentert for i ti-år, nå har vi fått den – og nå skal den brukes! Gled dere!

Nordenden av området Velohøgda.

Foto: Gjermund Andersen

En forsinket revolusjon

Av Andreas Olsen, styremedlem i NOA

Den 1. oktober utvidet Oslo kommune kildesortering i byen til også å omfatte matavfall og plast fra husholdningene. Renovasjonsetaten kaller det en avfallsrevolusjon, mens vi som lærte om kildesortering på ungdomsskolen på 80-tallet synes nok det er en revolusjon som kommer sent men godt.

Fram til 2011 skal nye områder inkluderes så det vil fortsatt gå to år før hele byen legger matavfall i grønne poser, plast i blå, og restavfallet i vregte matvareposer. –Med dobbelt knute, understreket direktør Pål A. Sommer-snes i Renovasjonsetaten på åpningen av "Prosjekt utvidet kildesortering". Det er nok overfor forbrukerne at hovedutfordringen for prosjektet vil ligge. Hvordan blir Renovasjonsetaten trygge på at folk skjønner hvordan de skal sortere, og faktisk sorterer som de skal? Den første bilen som leverte avfall til det nye sorteringsanlegget kom blant annet med en sengebunn i jern. Den fikk neppe plass i en av de tre nevnte plastposer. Vi spurte kommunikasjonssjef i REN Kristin Bergersen hvordan de ville løse denne utfordringen. For det første har vi gått på dørene med startpakker, sendt ut informasjon i tre omganger til de som deltar i første gruppe som nå sorterer, og blant annet delt ut en veileder med magnet til f.eks. kjøleskap, forteller hun. Men vi vet at dette er ikke nok, men vi har troen på at vår skolestue hvor 5000 skolebarn besøker oss hvert år gir oss gode ambassadører og at de oppdrar sine foreldre, vi kjører målretta

kurs mot f.eks. kvinner med minoritetsbakgrunn for å overkomme språkproblemer og manglende tilgang på informasjon og sist men ikke minst så samarbeider vi med Grønn hverdag for å etablere grønne guider i lokalmiljøet. Det beste informasjonsarbeidet kan gjøres gjennom direkte kontakt av folk man kjenner, ingenting er bedre enn at vi får ressurspersoner i borettslag og lokalmiljøer som passer på dette.

Verdens største avfallsorteringsanlegg

Direktør Helge Heier i Energigjenvinningsetaten i Oslo kommune kunne med stolthet presentere det nye avfallsorteringsanlegget som årlig skal ta i mot 100 000 tonn søppel. Det vil være behov for ytterligere ett anlegg på 50 000 tonn, men sammen med det nye forbrenningsanlegget på Klemetsrud og ett planlagt Biogassanlegg som skal etableres i Nes eller Sørums

Akershus er dette blant de største investeringene Oslo kommune har gjort, og også en liten teknisk revolusjon. Biogassanlegget skal kunne gi drivstoff til 110 busser og sammen med biogassanlegget på Bekkelaget rensesanlegg vil 170 busser kunne forsynes med biogass fra 2012. Anlegget vil også produsere biogjødsel.

Og så får vi legge Pål Sommer-snes sine ord på minnet: "S.... -ordet finnes ikke lenger, det er verdier i alt, så neste gang du ser noen kaste noe på gata, kan du be dem plukke opp verdisakene sine, det kan både bli strøm, biogass, gjødsel eller resirkulert materiale av det de prøver å kvitte seg med."

Les mer på Renovasjonsetatens og Energigjenvinningsetatens hjemmesider:

www.ren.oslo.kommune.no/kildesortering_i_oslo/

www.ege.oslo.kommune.no

De nye renovasjonsbilene som går på biogass.

Plattform for NOAs arbeid med samferdsel og areal

Av Sidsel Selvik

Samferdsels- og arealgruppa i NOA startet sitt arbeid i fjor. En håndfull mennesker har siden da utgjort stammen i denne gruppa. Vi har hatt flere diskusjonsmøter for å stake ut kursen og her legges fram en plattform for det videre arbeidet.

Transportpolitiske krav fra Naturvernforbundet i Oslo og Akershus

Transportsektoren står for over 60 % av klimagassutslippene i Oslo og Akershus. I tillegg bidrar transport til andre store miljøproblemer, som luftforurensing og støy og nedbygging av naturmangfold og matjord.

Oslo kommune har vedtatt å redusere klimagassutslippene i kommunen med 50 % innen 2030. Det er viktig og riktig. Naturvernforbundet mener at vi ikke kommer utenom nye tiltak som begrenser trafikkmengden, særlig mellom Akershus og Oslo. Det er nødvendig både for å få et bedre miljø for innbyggerne i Oslo og Akershus, for å sikre naturverdiene og for å greie å redusere klodens klimagassutslipp.

Kommunenes areal- og transportpolitikk og Oslopakke 3 må innrettes slik at lokale, nasjonale og globale miljømål og miljøforpliktelse blir innfridd. For å få til dette mener NOA at det er nødvendig at myndighetene gjør følgende grep:

1. Kommunene må føre en streng politikk for å hindre en utflytende arealbruk. Videre utbygginger må konsentreres rundt eksisterende tettsteder og kollektivknutepunkt. Plan- og bygningslovens nye muligheter for forpliktende regional planlegging bør brukes

for å få en helhetlig politikk på tvers av kommunegrensene.

2. Oslopakke 3 må justeres slik at mer penger brukes til kollektivtransport. Vi vil særlig framheve behovet for et bedre kollektivtilbud med flere avganger og økt kapasitet, spesielt for reiser mellom Akershus og Oslo. Det er også nødvendig med tiltak på veinettet som gir buss og trikk bedre framkommelighet på bekostning av privatbil.

3. Oslopakke 3 må justeres slik at mer penger brukes på tiltak som gir bedre og tryggere forhold for gående og syklist, både i byområder og i spredtbygde strøk. Det er nødvendig med attraktive sykkeltraseer som går helt inn til Oslo sentrum.

4. Det er nødvendig med fullt trykk for å få realisert nytt dobbeltspor Oslo-Ski, som også gir muligheter for et bedre togtilbud på eksisterende bane på samme strekning.

5. Det er nødvendig med å sette i gang arbeidet med å planlegge nytt dobbeltspor fra Oslo S og vestover, som supplement til dagens to spor i Oslotunnelen, som er en svært sårbar flaskehals i jernbanenettet på Østlandet.

6. Oslopakke 3 må ikke inneholde veiprosjekter som legger til rette for mer bilbruk. En større del av veipengene må gå til trafiksikkerhetstiltak og vedlikehold.

7. Det er uaktuelt å igangsette de-

taljplanlegging og bygging av nye veistreknninger uten at konsekvensene for klima og andre miljøproblemer er kjent.

8. Det må ikke bygges ny, sammenhengende E 18 mellom Oslo og Asker, som er et svært kostbart prosjekt som vil føre til mer trafikk inn og ut av Oslo. I stedet må veifelt omprioriteres slik at det blir sammenhengende kollektivfelt i begge retninger.

9. Å legge veier i miljøtunneler er generelt ingen god miljøløsning. Disse er kostbare og kan bidra til økt trafikk, noe som bare skyver på problemene. Trafikksituasjonen på og langs Mosseveien må forsøkes løst gjennom trafikkbegrensende tiltak og overføring av biltrafikk til E 6. Skulle dette likevel ikke gi resultater, kan en tunneløsning vurderes.

10. Det må innføres strengere parkeringsbegrensninger samt rushtidsavgift i Oslo, for å bedre miljøet og trafikkflyten for de som må bruke bil.

11. Kommunene i Oslo og Akershus må gå foran og tilby alle arbeidstakere et kontantbeløp som erstatning for gratis parkeringsplass på jobb. Arbeidstakerne kan da velge å bruke kontantbeløpet på parkeringsplass eller til andre ting som f.eks. månedskort.

Inntrykk fra vårt politiske debattmøte

I høst hadde vi i forkant av stor-

tingsvalget en åpen høring om samferdselspolitiske utfordringer i regionen hvor vi inviterte politiske ledere i Oslo og Akershus til debatt under vignetten: "Samferdsel på skinner eller svevestøv over regionen". Flere partier stilte med profilerte politikere og Holger Schlaupitz, fagansatt på samferdsel og klima sentralt i NNV, var møteleder. Det ble friske innlegg og diskusjoner med disse i panelet:

Odd Einar Dørum (V), Ahktar Chaudhry (SV), Truls Wickholm (Ap), Nils Aage Jegstad (H), Jarand Felland (Sp) og Elin Voldner Rutle (Rødt).

Fra debatten kan nevnes:

Dørum: Statlig politikk mangler, f.eks. når det gjelder investeringer i jernbane. Utbyggingen av dobbeltspor Oslo-Ski må forseres, bl.a. gjennom statlig reguleringsplan. Det trengs virkemidler for å få mer miljøvennlig teknologi. Tunneler er bra for byutvikling.

Wickholm: Trenger hjelp til å påvirke opinionen. Uttrykte skuffelse over Oslo kommune med tanke på å få penger fra den statlige belønningsordningen.

Chaudhry: Avhengig av at vi utfordrer regjering og byråd. Er stolt, men ikke fornøyd, med innsatsen til de rødgrønne. Om ikke Oslo fungerer, fungerer ikke resten av landet. Oslopakke 3 er et minimum for SV. Ambisjonene bør være større. Er villig til å grønvaske pakka når som helst. Må gjøres noe med T-banetunneler. Og viktig å beskytte de grønne lungene.

Rutle: Transport og areal må få mer langsiktig planlegging. Ønsker å øke belønningsordningen til 1 milliard kroner årlig. I Oslo må tverrforbindelsene bedres. Det trengs gjennomgående sykkelveier. Alnabru-terminalen samt

høyhastighetsbaner for persontransport og godstransport er andre saker som trenger handling.

Jegstad: Regionen vil få en kraftig befolkningsvekst, en halv million flere mennesker vil bosette seg her på sikt. Mesteparten må over på kollektivtransport. Dobbeltspor Oslo-Ski vil ikke være ferdig før i 2019 - det statlige systemet er bøynen. Skinnegående løsninger er dyre. Buss er viktig, og anbud er bra. Finansiering er problemet. E 18-prosjektet skal ikke gjennomføres for å øke kapasiteten til biltrafikken. Det skal fremme byutvikling og bedre framkommelighet. Bussflåten må fornyes.

Felland: Vi har to kriser: klimakrise og matkrise, som henger sammen. Vi må gjøre noe med energibruken i samfunnet på flere måter: energieffektivitet, energiomlegging, mer fornybar energi og satsing på karbonfangst og -lagring. Vi må også gjøre noe med biltrafikken. Tar til ordet for vei-prising (ref. erfaringer fra Stockholm).

Salen bidro med gode spørsmål og kommentarer, med dessverre var ikke oppmøtet så bra som vi hadde håpet på. Vi vil derfor gjerne ha tilbakemeldinger på hvordan vi kan lage bedre arrangementer i framtida. Allerede på nyåret kommer vi friskt tilbake med muligheter for ny innsikt i samferdsels- og arealfeltet.

Høringsuttalelse til Handlingsprogram for Oslopakke 3 2010 – 2013

Vi har nylig sendt en høringsuttalelse og her refereres bare en del av denne. Den kan leses i sin helhet på www.noa.no

Vi minner om at vi i St.meld. nr. 17 (2008–2009) Om Oslopakke 3 trinn 2 kan lese følgende:

Ny teknologi kan redusere utslippene pr. kjøretøykilometer, men for å nå de klimamålene som er satt både lokalt og nasjonalt, er det helt nødvendig å begrense biltrafikken. Samme stortingsmelding presiserer bl.a. følgende: I videre arbeid med prioritering av prosjektporteføljen for Oslopakke 3 bør det gjennomføres analyser av konsepter som i større grad bidrar til å redusere klimautslippene i regionen enn porteføljen beskrevet i Lokalt forslag. Reduksjon av klimagassutslipp fra transport skal derfor være en sentral premiss for det videre arbeidet med Oslopakke 3.

Det er derfor skuffende og meget alvorlig at handlingsprogrammet for Oslopakke 3 ikke følger opp anbefalingene fra kvalitetssikringsrapporten og føringene fra Samferdselsdepartementet, men isteden legger opp til en politikk som går i motsatt retning.

NOA vil peke på følgende svært kritikkverdige forhold: Utbygging av E 18 i Vestkorridoren forseres. Kollektivtransportens andel av midlene til Oslo reduseres fra 47 % (som forutsatt i lokalpolitisk forslag) til bare 39 %.

Utfordringene i det videre arbeidet

Her står vi nå – med alle utfordringene foran oss. De er store! Det er mektige krefter vi skal kjempe i mot framover. NOA har vunnet seire i skogsaker. Nå står samferdsel og byutvikling på dagsorden. Vi må få til en helomvendig i transport- og arealbruk. For at det skal skje må det en holdningsendring til blant folk, særlig når det gjelder bilbruk. Så må de som rår, politiske partier, rådgivende organ og veimyndigheter, påvirkes og presses. Derfor er det avgjørende at vi blir flere aktive i denne gruppa om vi skal bli hørt og evne og bli en spydspiss i dette arbeidet. Blir du med oss på ferden videre?

Viktig arbeid med turveier og turbarrierer i Bærum

av Tom Ekeli

Gode muligheter for daglige turer i nærmiljøet betyr helse og trivsel for oss alle. Disse verdiene er det stor forståelse for i Bærum. Da Bærum Natur- og Friluftsråd (BNF) ble etablert i januar 2008 var LA21-Turveiselskapet en av initiativtakerne. I og med opprettelsen av BNF ble Turveiselskapet lagt ned og to av styremedlemmene gikk inn i styret for BNF. På første ordinære årsmøte i BNF i mars 2009, ble det vedtatt fem viktige innsatsområder i arbeidsprogrammet, et av disse var å arbeide med Grøntområder og turveier. Under dette punktet lyder det bl.a.: "BNF skal arbeide for å sikre nærfriluftsområder og grøntkorridorer i og nær byggesonen for å gi innbyggerne lett tilgang til å utøve friluftsliv i nærmiljøet samt bilfri adkomst til større friluftsområder. Arbeide for å sikre natur- kulturkvalitetene langs turveinettet. Arbeide for åpning av stengte turveier og stier i byggesonen, ved kysten og i Marka."

BNF har satt opp en egen liste over prioriterte områder som det nå arbeides med:

- Turveien Rykkinn/Busopp forbi Grinda/Isi gård mot Markebekk/Engebråtan
- Ankerveien ved Stein gård
- Turstien mellom Skytterkollelen og Muren
- Kampen gård i Lommedalen, atkomsten fra Rognlivann mot Vidvangen og Setervann

- Knabberud på Steinåsen, stien langs østskrånningen av Kolsås fra KIF-hytta mot Stein
- Kongeveien ved Jonsrud i Lommedalen

BNF vil gjerne ha innspill til denne listen fra ivrige turgåere i Bærum. Disse kan i tilfelle sendes til redaksjonen i Grevlingen.

Status for turveien forbi Isi gård Den 11. mai i år var Bærum Natur- og Friluftsråd på befaring sammen med grunneier representanter for Plan- og miljøavdelingen og Natur- og idrettsforvaltningen i kommunen samt Berger og Rykkinn vel. Fire alternativer ble vurdert og konklusjonen var: "De kommunale myndigheter bør sørge for at de tradisjonelle turveier forbi Isi gård blir opprettholdt, at all misvisende skilting blir

fjernet og at blåmerket sti flyttes tilbake fra Roger Moens allé til den gamle gårdsveien forbi tunet på Isi. Det bør også sørges for å gjenopprette skilting og blåmerking mellom Markebekk og Solfjellstua."

I ettertid er Grevlingen kjent med at Natur- og idrettsforvaltningen har sendt brev til grunneier med forslag til bruksrettsavtale der turveien legges langs eksisterende vei. I bruksrettsavtalen tilbyr Bærum kommune grunneier noen skjermingstiltak inn mot tunet samt to større grunder som kan benyttes til å lede storfeet over veien. Denne saken har pågått i mange år og løser den seg i løpet av høsten har BNF vist sin berettigelse som løsningsorientert vaktbikkje og pådriver for det enkle friluftslivet i Bærum.

Befaring ved Isi gård.

Foto: Jon Hveem

Befaring i Tryvannsåsen

Vi oppfordret Eystein Husebye, leder av Naturvernforbundet Oslo Vest (NOV), til å sende oss et kort referat fra vandringen i Tryvannsåsen 1. september. Forarbeidene med plankart og høringsuttalelse, markedsføringen og gjennomføringen, kan også tjene som hjelp for andre lokallag:

Vi brukte mye tid og krefter på å få omtale av vandringen på forhånd. Aften og Dagsavisen brakte fyldige reportasjer om befaringen, og intervjuer med oss. Betalt annonse i Aftenposten og omtale i "hva skjer" spalter kom i tillegg. Omtale lå dessuten inne på NOAs hjemmeside, og e-poster til medlemmer og politikere ble sendt ut. Likevel var vi overveldet over at nærmere 50 deltagere møtte frem på Øvreseter kl 17. Bydelspolitikere, bystyrepolitikere, representanter fra øvrige friluftsansjoner, egne medlemmer og naboer/interesserte møtte frem. Samtlige deltagere fikk utdelt kart og fotos over planområdet. En kort orientering om planområdet i Tryvannsåsen ble gitt før avmarsj.

Vandringen gikk opp Tryvannsveien til foten av bakken opp til tårnet. Vi var nå kommet inn i planområdet, og tok stien inn til høyre. Bånd var hengt ut i hele vandringsruten på forhånd, så det gikk greit å få loset deltagerne gjennom området.

Første stopp var furua på den lille vakre myra rett opp for Schrøderbakken. Ved kart og fotos, og ved selvsyn, fikk deltagerne et inntrykk av de naturødeleggelsene som måtte komme her som følge av det alpine nybegynnerområde for barn, brettbrukere og handikappede, som ligger i planforslaget fra Tryvann Skisenter AS. Bilveien inn til dette området, inntegnet videre innover og opp til tårnet ble påvist.

Vandringen gikk nå gjennom eventyrskog frem til veien opp fra Schrøderbakken, og derfra nordover ut på myra rett nedenfor tårnet og heishuset til Tårnbakke I. Vi stoppet ved den store furua midt på myra. Her ble plangrensene, og den videre trasé for ny vei opp til tårnet, påvist. Første del av traseen for en mulig Tårnbakke II ble vist. Deltagerne fikk et inntrykk av den enestående inntakete "høyfjellsnaturen" som er karakteristisk for planområdet. Fra planområdet som ligger over kote 500 på kartet, faller terrenget bratt nordover mot Tryvann og østover ned til Nikulpmirene.

Under vandringen fikk deltagerne uttale seg. Ikke alle var enig i at planområdet skulle vernes fortsatt (i dag er det administrativt vernet for det enkle friluftslivet), mens mange påpekte de store naturverdier som lå i området, og betydningen av fortsatt vern.

Etter vandringen var det samling i Frognerseteren Friluftssenter der

det ble servert pølser, bakervarer og varme og kalde drikker. Det ble tid til en god og ganske saklig debatt om Tryvannsåsen og skisenterets planforslag. Styreleder, direktør og arkitekt for Tryvann skisenter, som hadde fulgt vandringen, uttalte seg om sitt prosjekt. Under debatten høstet tilhengerne av full utbygging i Tryvannsåsen, sterke motargumenter fra naturvern- og friluftssiden.

Den videre behandling av skisenterets planforslag skjer i regi av Plan- og bygningstetaten. Skisenteret lobber nå sterkt inn mot by- og rikspolitikere for sitt prosjekt. Det skal prøves mot Markalovens nye lovbestemmelser og forskrifter. Naturvernforbundet i Oslo Vest ønsket å vise frem de enestående naturverdiene som nå står på spill i Tryvannsåsen. Vi håper å ha lykke her.

Vi fikk et prosjektbidrag på 8000 kroner fra NNV, som vi takker for.

Noen av deltakerne før avmarsj.

Jørgen Stubbesitter

Apolloferdene

Leika, naboens puddelstipe, har fått lov til å bli med meg opp til mine heimefjell hvor det også er en og annen stubbe, eller helst store trær til nedfalls å sitte på. Det er livgivende for oss begge å rusle rundt på moseteppet i gnudrete gammelskog. Ganske saue-ren får hun gå litt løs og oppleve alle disse nye luktene og nye stedene. For Leika lever i nuet, og verden er herlig.

Jeg har et foto på hytteveggen, jeg har nevnt det før. Den blå planeten, vår planet, svever i verdensrommet på minus 273 grader Celsius, kun omgitt av usynlige krefter, magnetisme, tyngdekraft og sentrifugalkraft. Litt av Afrika med Rift Valley (hvor vi satt spor etter oss for første gang), Arabia og Midtøsten (hvor vår overleverte europeiske filosofier oppsto) er alt som syns i skydekket utover Antarktis. Ingen grenser under vann, men heller ingen andre grenser syns. Vi er i et skjebnefellesskap på den eneste velskapte planeten i verdensrommet. Jeg behøver ikke sitte i Apollo-kapselen for å få kuldegysninger, jeg stoler på bildet og på hva astronautene forteller. Norsksvenske astrohelt Christer Fuglesang som har gjort turen, mener vi må finne oss i å utvandre til månen og Mars. Hvem av oss, da? De rikeste eller de fattigste, de svarte eller de hvite? Levningene av russiske Lajka svever ennå rundt der oppe. Vår Leika kan ikke begripe det – egentlig ikke jeg heller.

Opp to grader og vi får brune sneleger og mer flått i vår hjemlige idyll, mens likene flyter i land i Middelhavet. Vi driller etter olje og fyrer med kull. Ingen av oss kan snu dette alene, men to tredjedeler av oss synes å være innstilt på harde tak fra våre myndigheter. Imens kaller vi en mann som banker på vår port og holder på å dø av sult, for en økonomisk flyktning og viser ham bort. Fred over Marte Svenkeruds minne – "Eg tek dom alle samma."

Vi høres av.

Sett og sakset

Ord fra mannen bak NOAs ufse- og urveturer

Nogen er i Marka for å gå på ski. Jeg går på ski for å være i Marka. Det er ikke ganske det samme, skiene er et middel, ikke et mål.

Nils Borchgrevink i Skiforeningens jubileumsårbok, 100. årgang, 1994

Den gamle vise

...min tro er at det å bidra til å gi menneskene en dyp og inderlig glede må være et bevisst mål for helsevesenet ... naturgleden er en grunnleggende glede, en av få grunnleggende gleder.

Stadsfysikus Fredrik Mellbye i OOFs 50-årsskrift Markagleder, Oslo 1989

Forretningsidé for bygdene?

En kamerat i Danmark produserer 3,6 millioner kylling i året. Han tjener ikke penger på kylling, men på sagflisa de skiter i. Han tørker den, presser den til pellets og selger dem som gjødsel.

Kyllingprodusent Tormod Sandaker intervjuet i Morgenbladet nr 17, 2009

Jakthøsten i perspektiv:

Fra samlivet rype – menneske

Årleg vert det teke ut mellom 300.000 og 75.000 ryper ved jakt her til lands ...

Forfattere ... kan dessutan fortelje at rypesteggen somme tider tek på seg rolla som stefar. Det tykkjer eg er eit sær sympatisk trekk ved steggen ...

Denne boka får fram lengten til fjellet i lesaren, anten han er jeger eller ei ...

Fra Odd W. Suréns omtale i Dag og Tid av Hans Chr. Pedersen og Dag H. Karlsens bok: Alt om rypa. Tun forlag 2007

Stiloppgavene til artium før og nå

1909: Skyggesider ved nutidens storindustri

1919: Våren kommer

1939: Krav til en god bolig

1949: Fordeler og vansker med tre ukers lovfestet ferie

1969: Forurensningsfaren

1999: Kropsdyrkelse og kroppsforakt, to sider av samme sak?

Hentet fra E.B. Johnsen: Skriften på pulten. Ny oppgave: Reflekter over år og tema – kanskje blir ditt essay relevant for Grevlingen.

LOKALLAG I NOA

Naturvernforbundet i Asker:	Arild Jansen, Pb 332, 1371 Asker, 66846814, ariljans@online.no
Naturvernforbundet i Bærum:	Finn Otto Kvillum, Fossilveien 6E, 1346 Gjetlum, 67542375, 90579532, ott-kvil@online.no
Naturvernforbundet i Fet:	Liv Grøtvedt, Rovenveien 47, 1900 Fetsund, 63885210, 92097204, ligroetv@online.no
Naturvernforbundet i Lørenskog:	Margareta Bondevik, Løkenkollen 11, 1473 Lørenskog, 67902810, gretetrond@online.no
Naturvernforbundet i Nannestad/Gjerdrum:	Kåre Homble, Sør-Kringler, 2030 Nannestad, 92696375, khomble@online.no
Naturvernforbundet i Nes:	Marit Frøystad, Myrullveien 4, 2150 Årnes, 63903193, 92463277, marifro@online.no
Naturvernforbundet på Nesodden:	Peter Schølberg, Pb 251, 1450 Nesoddtangen, 66911437, pschjo@hotmail.com
Naturvernforbundet i Nittedal:	Ivar Christensen, Lyngveien 9, 1482 Nittedal, naturvernnittedal@yahoo.com
Naturvernforbundet i Oppegård:	Mariella Memo, Pb 291, 1410 Kolbotn, 66802120, marimemo@online.no
Naturvernforbundet Oslo Nord:	Elin Tyse, Jutulveien 11, 0852 Oslo, 22690526, elintyse@c2i.net
Naturvernforbundet Oslo Vest:	Eystein F. Husebye, Pb 3157 Elisenberg, 0208 Oslo, 22141513, ey-f-hus@online.no
Naturvernforbundet i Skedsmo:	Elisabet Bolstad, Pb 27, 2001 Lillestrøm, 47623917, elisbo@gmail.com
Naturvernforbundet i Ski:	Stein Martinsen, Pb 232, 1401 Ski, 64872806, gaupestein@online.no
Naturvernforbundet i Vestby:	Kristian Vahl Østbye, Uglevn 15, 1555 Son, 64950099, 23462127, kristian.ostbye@idr.oslo.kommune.no
Naturvernforbundet i Ås:	Hans Erik Lerkelund, Pb 130, 1431 Ås, 98849397, helerk@start.no
Studentlaget i Ås:	Victoria Maria Kristiansen, victoria.kristiansen@student.umb.no
Østkanten Naturvernforbund:	Bodil Motzke, Lindbäckv. 23F, 1163 Oslo, 40497909, bodil.motzke@ubf.oslo.kommune.no
Oslo Studenlag av NU og NNV:	Jan Martin Andersen, jmanders@student.matnat.uio.no

Kontaktpersoner i kommuner uten lokallag

AURSKOG-HØLAND: Yvonne Ødegaard, Nannestadgata 1, 2000 Lillestrøm **ENEBAKK:** Kjell Arild Ødegaard, Vestbyveien 69, 1914 Ytre Enebakk, 47382810, tobjoelo@online.no **FROGN:** Sylvi Ofstad Samstag, Badehusgaten 15, 1400 Drøbak, 64935943 **RÆLINGEN:** Tom Bengtson, Runiveien 15, 2005 Rælingen, 63839835, tbengt@broadpark.no **SØRUM:** Helge Njaa, Brinken 2, 1920 Sørumsand, 63827933

ØSTMARKA naturreservat – Oslos siste VILLMARK

Sist sommer fikk Marka vår en egen og etterlengtet lov. Loven verner Marka mot inngrep og åpner for vern av eventyrskogene som NOA har kartlagt og slåss for i flere år. Derfor har jeg lyst å løfte fram i lyset en vakker og innholdsrik bok som i tekst og bilder formidler de unike kvalitetene til området som forfatteren og fotografen Sverre M. Fjelstad kaller Oslos siste villmark. For de av Grevlingens lesere som ikke er så kjent, ligger Østmarka naturreservat i hjertet av Østmarka, og lokalt kalles området Rausjømarka.

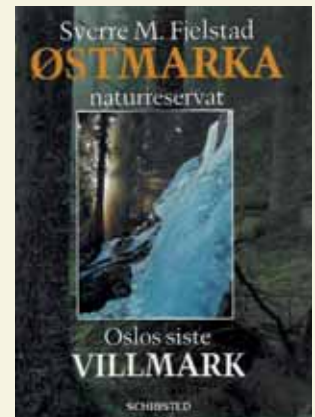
Redaktøren av Nytt fra Østmarka, Helga Gunnarsdøttir, vil markere sin mark med sin markaforfatter – til stor glede for en liten grevling.

Boka er delt inn i 15 kapitler som omhandler alt fra hullrugere, kanoturer, trolske tjern, slitet i skogen, setevanger, gaupesporing, eneboere til historien om hvordan beveren kom tilbake til Østmarka. Her tar zoologen Fjelstad oss med på tur inn i sine guttedagers eventyrskog.

Det jeg synes er noe av det unike med boka er at den både formidler de verdifulle kvalitetene til Østmarka naturreservat og er samtidig en lærebok om naturen i Marka (dyreliv, planter, geologi, økologi, kunnskap om vann) og forteller hvorfor vi bør verne den. Tradisjonelle lærebøker kan ofte bli tørre, men som andre av Fjelstads bøker er denne skrevet på et litterært og godt språk. Det gjør at leseren ikke tenker over all den kunnskapen Fjelstad har bakt inn i hvert avsnitt! Boka er rikelig illustrert med nærmere 100 bilder tatt av forfatteren. Bildene underbygger teksten og gjør at boka framstår som meget tiltalende.

Da boka ble gitt ut på midten av 1990-tallet ble den fort utsolgt. Den er derfor kun tilgjengelig på antikvariat - til en relativt høy pris – eller på bibliotek. Nye generasjoner av Østmarka-travere trenger boka som kunnskapsbase og inspirasjon til å oppsøke Oslos siste villmark. Jeg vil derfor avslutte med å oppfordre forfatteren, forlaget og andre interesserte til å bidra til at boka blir utgitt på nytt. Den vil garantert bli utsolgt en gang til!

Helga Gunnarsdøttir

Sverre M. Fjelstad
ØSTMARKA naturreservat
– Oslos siste VILLMARK
Chr. Schibsted Forlag A/S, Oslo 1994
156 sider, fargebilder og kart
ISBN 82-516-1540-2
Utsolgt

NOA skryter av Oslo-budsjettet for 2010

Da Oslo budsjettet for 2010 ble offentliggjort 23. september 2009 fant NOA det riktig å berømme satsingen for å utfase oljefyringen i kommunale bygg i en pressemelding. Det var lederen av klimagruppen, styremedlem Andreas Olsen, som laget meldingen. Budsjettet inneholder 96 millioner til dette formål i 2010 med tilsagn om ytterligere 101 millioner i 2011. Til sammen er dette nok til å nå målet med helt å erstatte oljefyring med fornybare energikilder i kommunale bygg innen 2012. Dette er viktig fordi etter veitrafikk er klimagassutslippene størst fra stasjonær energibruk hvor oljefyring har en betydelig andel. Oslo er dermed en rollemodell for resten av landet i dette arbeidet. NOA krever at staten følger opp i sine bygg i vårt distrikt, og NOA forutsetter at Klima- og energifondet i Oslo fylles opp med midler og at bruken praktiseres slik at man når målet med skifte også av alle private anlegg innen 2020.

Returadresse:
Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus
Maridalsveien 120
0461 Oslo

B

NORGE

P. P.

MARKAKALENDER 2010

Bestill allerede nå vår tradisjonelle kalender for neste år! Planleggingen tilsier at det blir like mange flotte fotoer som i fjor. Prisen er den samme, ett eksemplar kr 109,- for medlemmer, og kr 144,- for ikke-medlemmer, pluss porto og et lite ekspedisjonsgebyr. Kommer du innom Vøienvolden i åpningstiden (mandag til torsdag kl 08.00 – kl 12.30) slipper du porto og gebyr. Kvantumsrabatter for flere eksemplarer. Ser man på portogrensene, lønner det seg å bestille 3–5, det er samme pris som forsendelse av to. Neste portotrinn er også det samme for 6–8 eksemplarer.

Send bestilling til noa@noa.no eller på telefon 22 38 35 20. Går alt som planlagt, vil kalenderen være klar for utsendelse i begynnelsen av november.

Hvorfor ikke la Markakalenderen bli din julehilsen til familie og venner? Ved kjøp av kalenderen bidrar du til NOAs arbeid for blant annet å ta vare på Marka, eventyrskogene og våre grønne lunger.

Markakalenderen
utgis av NOA

kr **109,-**
medlemspris

Kalenderen måler
21 cm X 29 cm

Støtt NOAs arbeid
for å sikre Marka.

Kjøp Markakalenderen
for 2010!

Medlemmer:

1 eks. kr 109,- pr stk.
2-4 eks. kr 99,- pr stk.
5-9 eks. kr 89,- pr stk.
10-19 eks. kr 79,- pr stk.
20-49 eks. kr 69,- pr stk.

Ikke-medlemmer:

1 eks. kr 144,- pr stk.
2-4 eks. kr 134,- pr stk.
5-9 eks. kr 124,- pr stk.
10-19 eks. kr 114,- pr stk.
20-49 eks. kr 104,- pr stk.

Jeg bestiller herved ..... eksemplar/er av NOAs MARKA-KALENDER 2010. Medlemspris er kr 109,- pr stk. Ikke medlemmer betaler kr 144,- pr stk. Porto og ekspedisjon kommer i tillegg. Det gis rabatt ved kjøp av mer enn 1 kalender.

.....
Navn

.....
Medlemsnummer

.....
Adresse

.....
Postnummer/Sted

Adressaten betaler
for sending i Norge

Distribueres av
Posten Norge

Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus
Svarsending 2209
0091 Oslo

